

DOMOLJUB

Iznaja vsak četrtak. Cena mu je 8 K na leto. (Za Nemčijo 10 K, za Ameriko in druge tuje države 12 K.) — Posamezne številke se prodajajo po 80 vinarjev.

Slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“ Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamacije in inzerati pa: Upravištvu „Domoljuba“ Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 47.

V Ljubljani, dne 21. novembra 1918.

Leto XXXI.

Monarhija ali republika?

1. Razne oblike monarhije.

Bliza se čas, ko se bo tudi jugoslovanski narod moral odločiti — ali za monarhijo ali za republiko. Zato je gotovo potrebno, da tudi Domoljubovi bralci poznajo državne oblike, ki pridejo pri Jugoslaviji v poštev. Monarhija (enovladje, samodržstvo) je najstarejša državna oblika. Že več tisoč let pred Kristusovim rojstvom so bile močnejše in velike monarhije, v katerih je vladal en sam vladar, kralj, čegar rodovina (dinastija) si je prisvajala navadno izvor od kakšnega božanstva. Takega neomejenega vladarja (absolutizem) so podložniki častili kot boga, v Perziji so padali pred kraljem na kolena, se dotikali s čelom ali z roko tal in jih poljubljali. Absolutne monarhije starega veka so bile asirska z glavnim mestom Ninive, babilonska (Babilon), perzijska, egipčanska. V teh absolutnih monarhijah je imel kralj neomejeno oblast nad življenjem in smrtjo svojih podložnikov (despotizem). Podložniki in vse njihovo premoženje je bilo pravzaprav kraljeva last, kraljeva volja je bila najvišji zakon, podložniki so bili takorekoč brezpravni sužnji. Najvišji uradniki so bili prvi kraljevi služabniki. Ostanke tega naziranja, da je cela država vladarjeva last, smo imeli celo do zadnjih dni v naši moderni monarhiji; saj se še spominjamo, da je naš bivši cesar pisal »mojim narodom«, vojsko je imenoval »moja« armada, bivšemu nemškemu cesarju je pisal, da »njegovi« kanoni govore, bojne ladje pa so se imenovalle ladje »Njegovega veličanstva«. Taka vlada je sramotna za svobodnega človeka; tako se dajo vladati le narodi na najnižji stopnji kulture, ki se ne zavestno dajejo svojega človeškega dostojanstva. Jasno je tudi, da je mogla tako monarhijo

vzdrževati le surova sila orožja. Narodi, ki so se povzpeli na višjo stopnjo izobrazbe, so se otresli takih despotičnih vladarjev, ter se začeli vladati sami, iz monarhije se je razvila ljudovlada (republika). Take popolnoma demokratično vladane države najdemo na Grškem in v Italiji v 5. stoletju pred Kristusom, v Rimu, v Atenah, v Sparti, v Tebah, v Korintu. Vsi svobodni državljani so neposredno volili najvišje uradnike, navadno za eno leto — ti uradniki, sodniki, vojskovodje, so v imenu ljudstva vodili vladne posle, ljudstvu so bili odgovorni, ljudstvo jih je lahko tožilo in odstavilo. O važnih zadevah je odločala narodna skupščina. Vojska, novi davki, vse to je bilo nemogoče, če ni bila večina ljudstva za to.

Ko je med leti 800.—1000. po Kristusu krščanstvo zavladovalo po celi Evropi, so papeži delali na to, da bi po celem krščanskem svetu vladala ena mogočna krščanska država, kakor je bila le ena krščanska Cerkev. Najmočnejši vladarji so bili tedaj nemški cesarji, ki so se smatrali za naslednike nekdanjih rimskih cesarjev. Rimski papeži so morali prav pogosto braniti svobodo malih narodov pred nemškimi cesarji. Srednjeveška monarhija je slonela na fevdalnem sistemu (sestavu); fevd pomeni posestvo, pokrajino, mesto, grad s pripadajočimi gozdi in njivami, ki ga je kralj ali cesar kot vrhovni vladar izročil svojim namestnikom, svojim vojskovodjem, grofom in knezom z vsemi podložniki, ki so tam stanovali. Tak grof je vladal v imenu svojega kralja, je izvrševal sodno oblast, pobiral davke od kmetov, ki so mu obdelovali polje in plačevali desetino. Kralju je moral biti zvest in mu priti z določenim številom vojakov v vojski na pomoč. Bil je njegov vazal. Tako je bila Avstro-Ogrska v zadnjih letih vazal Nemčije — ne po kakem pravnem določilu, pač pa vsled vsenemske politike zadnjega Hoencolernca Viljema II. in vsled

slabosti Habsburžanov. V srednjeveški fevdalni monarhiji se podanikom ni slabo godilo, če so bili njihovi graščaki in vladarji pravični. Toda vladati je nekaj prijetnega — vsaj za tistega vladarja, ki misli, da ima samo pravice, pa nikakih dolžnosti. To je bil absolutizem. In takih vladarjev tudi v srednjem veku ni manjkalo, krivica in nasilje pa mora roditi odpor in čim pozneje se pojavi tak odpor, tem hujši je. Proti krivicam, ki so jih zatiranim kmetom prizadevali obrestni graščaki, so se pojavili kmečki upori s svojo zahtevo za staro pravdo. Proti krivicam, ki jih je moralo ubožano francosko ljudstvo prenašati vsled izsesavanja od strani potratne kraljeve vlade in razkošnega plemstva, se je kot krvav ugovor pojavila grozna francoska preukacija (revolucija), ki je spravila slabotnega kralja in dobro kraljico na morišče in s svojo krvjo pisala človeške pravice doslej zatiranega državljanu. Prehuda je bila ta revolucija, krvi ni bilo mogoče ustaviti, dokler ni z mogočno roko in z nepremagljivo voljo prevzel mogočni cesar Napoleon krmila francoske države. Rešil je francosko državo pogina, s tem zavladoval za trenutek po celi Evropi in izven nje, nato pa — padel. Evropa si je oddahnila od njegovega imperikalizma. A še parkrat je morala brlznati krvava revolucija, predno je ljudstvo dobilo pri vladanju vsaj nekoliko besede, bilo je to l. 1830. in 1848. Z letom 1848. pa je zasvetila narodom pomlad svobode. Začela se je doba ustavne (konstitucionalne) monarhije. Ustava (konstitucija) je način, po katerem se država vlada po ljudskih zastopnikih, ki so zbrani v državni zbornici in ki sklepajo zakone, dovoljujejo davke in vojake. Po tem načinu bi se res vladalo po ljudski volji, ko bi ne bilo poleg poslanske zbornice raznih cokelj, ki so znale v Avstriji in Nemčiji izraz ljudske volje zatreti. Taka coklja je bila predvsem gosposka zbornica, v kateri so sedeli avstrijski plemiči in kapitalisti.

avstrijski ustavi je morala vsak zakon, ga je sklenila poslanska zbornica, sprejeti najprej gosposka zbornica, potem ga je moral še cesar potrditi, da je dobil pravno veljavo. Tako so ti visoki in najvišji gospodje lahko preprečili vsako postavbo, ki je bila ljudstvu v korist, pa njim ni bila všeč. Jasno je, da je bila avstrijska ustava le prikrito samovladje (absolutizem).

2. Zmaga republike.

Da je bila Avstrija absolutistična država, se je zlasti jasno pokazalo v štirih letih grozne svetovne vojne. Najhujši zločin tega absolutističnega imperializma je bil — hvala Bogu tisočkrat, da ga ni več — je bil, da je smel cesar kot najvišji neodgovorni vojskovodja, ne da bi moral vprašati parlament ali ljudstvo, sam iz svoje lastne moči napovedati drugi državi vojsko. Cesar je rekel, ali pravzaprav njegovi svetovalci grof Berchtold, grof Tisza in general Hecendorff so rekli: »Srbijo imamo vojsko!« In takoj je začel militaristični stroj delovati, narodi so se začeli oboroževati — po celi Evropi in drviti — v smrt. Kdor je le žugnil kaj proti tej strašni militaristični pošasti, je bil ustreljen ali obešen. Tedaj je narodom pamet zastala, nihče ni mogel več poklicati človeštva k pameti, časopisje je moralo molčati, pisati le za vojsko, kmet in delavec stradati za vojsko, vsak je moral biti pripravljen umreti — za vojsko. To je bil militarizem, ki je divjal kot besen, dokler ni uničil samega sebe. In zakaj je bilo prelite toliko krvi? »Za domovino«, smo rekli, in dali vse, kar smo imeli. A kmalu smo spoznali, da se ne borimo za domovino, ampak za korist in slavo monarhije, to se pravi: habsburške vladarske hiše; spoznali smo, da se borimo za obstoj nemške Avstrije v svoj lastni pogin. In tedaj smo odložili orožje, odložili so ga vsi narodi, na vseh frontah, imperializem in militarizem se je sesul kot malik na lončenih nogah. Dve militaristični monarhiji, Nemčija in Avstrija sta se zrušili. Nemški cesar — najhujši vojni kričavec, kar jih pozna zgodovina — je moral pustiti prestol in iti v pregnanstvo na Holandsko, za njim sta šla bavarski in vrttembergski kralj, za temi pa pride še devetnajst drugih nemških knezov. Nemčija se je proglasila za republiko, avstrijski Nemci se hočejo s svojimi sobraty iz Nemčije strniti v eno republiko. Avstrija je razpadla v pet samostojnih držav: Jugoslavija, Češko-Slovaška, Poljska, Nemška Avstrija, Madžarska. To je konec monarhij. Vse na svetu se preživi, tako se je tudi monarhija. Svetovna vojska je njen padec pospešila. Vladarji so zahtevali neznošna, nezmagljiva bremena od svojih podložnikov, gnali so jih v smrt in v najhujše trpljenje — zaradi samih sebe. A narodi niso zaradi vladarjev na svetu, ampak vladarji zaradi narodov. Mi nimamo ničesar proti svojemu bivšemu cesarju Karlu. Bil je miroljuben, dober človek, a slab in nezmožen za težko nalogo, da bi vladal vsem narodom, ki so bili v monarhiji v boju med seboj. Ko bi bil takoj, ko je nastopil vladno sklenil mir, bi si bil morda rešil prestol. A da bi bili tako kulturni narod kot smo mi Slovenci za večno zvezani

z eno vladarsko rodovino, ki sama zase sicer ni napačna, pa vendar gleda samo na svojo vladarsko korist, da razširi svojo vladarsko oblast — priklopitev Bosne in Hercegovine Avstro-Ogrski je glavni vzrok svetovne vojske — kdo bo to zagovarjal? In tako se je moralo zgoditi, kar se je zgodilo. Države padajo, se rušijo, narodi ostanejo; kralji in cesarji, ki niso bili služabniki ljudstva, morajo iti s prestolov, ljudstvo se začne samo vladati. Iz monarhij se razvija republika po mirni, nekrvavi revoluciji. To so dejstva in proti dejstvom je vsak boj brezuspešen.

Tudi Jugoslavija stoji pred vprašanjem: Ali monarhija ali republika? Monarhija se ni skazala. Z monarhijo je skoraj nujno združen militarizem; militarizem pa je največja nesreča za narode. Kdor hoče imeti svobodno ljudstvo, brez strašnih dnevniških bremen, kakršna smo imeli v stari Avstriji zaradi militarizma, ta ne more hoteti — monarhije. Čemu naj bi bila Jugoslavija monarhična, če se cel svet monarhov otreša. Poglejmo Zedinjene države v Severni Ameriki, ki volijo za gotov čas svojega predsednika (prezidenta)! Svobodne so in mirno živijo druga poleg druge. Tako državno obliko imajo tudi v Švici. Tudi Jugoslavija bodi zvezna jugoslovanska republika. Mi hočemo državnega poglavarja, ki ga lahko odstavimo, če bo slabo vladal in si izvolimo drugega. Zato ga pa plačamo, da dobro vlada. Dosti smo že izdali denarja za slabe vladarje in njihove obširne družine, zdaj naj bo drugače.

Kaj pa pravi vera in Cerkev k temu, da nimamo več prejšnjega cesarja in stare Avstrije? Vera ne določa državne oblike; verski nauk je: Vsaka oblast je od Boga. To je treba prav umeti. To se ne pravi: Bog postavlja cesarje in predsednike, temveč to se pravi: Neko najvišjo oblast, ki vzdržuje red v človeški družbi, zahteva naša lastna narava, ki nam je dana od Boga. Kakšna je ta oblast, tega vera ne določa, to je odvisno od krajevnih, časovnih in kulturnih razmer. Stare Avstrije ni več, cesar Karel je odstopil; Jugoslovani, ki smo živeli v mejah nekdanje habsburške monarhije, smo prosti, svobodno in samji si bomo določali državno obliko sporazumno s Hrvati in Srbi. Kulturno in politično smo zreli, kot malokateri narod na svetu. Jugoslovani imamo prihodnost samo v jugoslovanski republiki, monarhijo odklanjamo.

Politični obzornik.

Napuh hodi pred padcem.

Ves svet je sovražil nemško prevzetnost, ta smo jo celo čutili na lastni koži. Opirali so se ti prevzetneži na silno absolutistično tiranstvo, ki je bilo takorekoč utelešeno v cesarju Viljemu in njegovih generalih. Tiranizirali so celo nemško ljudstvo in ga vklepali v verige militarizma, in tako so mislili celo, da bodo strahovali cel svet.

Tako so bili zaverovani v svojo moč, da niti vedeli niso, kaj se v ljudstvu godi. Tako se je naenkrat pred njihovimi očmi

vse zrušilo. Izven mej jih je ponižala ententa, doma jih je vrglo ljudstvo, zlasti delavstvo.

Sredi poletja so vrgli ententini vojaki nemško armado nazaj, in od tedaj se Nemci niso mogli več ustavljati ententinemu prodiranju. Ljudstvu je bilo kmalu jasno, da so topot njihovi voditelji zmago zaigrali. Zato je vedno bolj in bolj želelo in zahtevalo takojšnjega miru. Vlada je tolažila in odlašala, dokler ni slednjič prisiljena od razmer, ki so nastale po bolgarskem odpadu, ponudila mirovna pogajanja.

Ententa je bolj poznala nemške samoderžce kot mi. Hotela jih je odstraniti s tem, da je po Wilsonu zahtevala, naj se Nemčija najprej demokratizira, potem se bodo pa pogajali za mir. Kakor smo že pisali, se je nemška vlada glede demokratizacije v vsem vdala, le cesar se ni mogel odločiti, da bi odstopil.

Med ljudstvom je vedno bolj vrelo, ker je vedelo, kdo pravzaprav zadržuje toli zaželjeni mir. Cesar je zbežal v glavni stan med vojaštvo, a tudi to ni bilo več tako, kot nekdaj.

Začelo je kipeti. Uprli so se mornarji v Kielu, sestavili so vojaški svet, zasedli mesto in ga vladali po svojem svetu. Rdeča zastava je njih znak, kot ga imajo boljševiki. Upori so izbruhnili tudi drugod. Druga baklja se je užgala na Bavarskem. Italija je sklenila premirje in začela zasedati Tirolsko. Zato je bavarska vlada poslala svoje čete na Tirolsko, da bi branili, kakor so rekli, da ne bi Italijani vdrli v bavarsko deželo. Ta korak bavarske vlade je pomenjal nove zapletljive, novo vojsko. Delavstvo je vzklopelo. V Monakovem so ob neki prireditvi začeli nositi po ulicah rdeče zastave, vedno več ljudi se je zbiralo pod zastavami. Tudi vojaštvo se jim je kar trumoma pridruževalo. Takoj so postavili delavski in vojaški svet. Ta je s pomočjo vojaštva zasedel vsa javna poslopja, staro vladno odstavil in proglasil Bavarsko za republiko. Kakor v glavnem mestu, tako so se ustanovili tudi po drugih mestih delavski sveti, ki so prevzeli vso oblast.

Bavarska je postala vzgled drugim nemškim državam in državicam. V Prusiji Viljem še vedno ni odstopil. Zato so mu socialni demokratje, opogumljeni po dogodkih v Monakovem, stavili ultimati: »Eden mora iti, ali Viljem ali pa odstopimo mi!« Vedeli so, če izstopijo iz vlade, da bo izbruhnila revolucija. Cesar se je prestolu odpovedal, četudi težko. Odstopil je tudi državni kancler Maks princ badenski, in je izročil vladno socialnim demokratom, ki imajo za seboj vse delavstvo in večino vojaštva. Socialni demokratje so bili do zdaj razcepljeni v dve veliki struji. Sedaj so se združili in vladajo izključno oni po vojaških in delavskih svetih, ki jih ustanavljajo po posameznih krajih.

Na čelu države stoji socialni demokrat Ebert, ki vlada z nekaterimi možmi. Nemško cesarstvo so proglasili za republiko, brž so sklenili premirje z entento, prusko poslansko zbornico so razpustili, gosposko zbornico pa so odpravili.

Viljemu slede vsi nemški kralji in knezi. Kjer nočejo odstopiti sami, jih pa odstavi vojaški svet.

Po celi Nemčiji vihra rdeči prapor, znamenje, da je prišel do vlade četrti stan — delavski stan. Njegov program je, naj vsi stanovi postanejo njemu enaki po premoženju in pravicah. Znamenja govore, da njegova zmaga ne bo ostala omejena samo na Rusijo in Nemčijo, temveč da se bo širila še naprej v ententine dežele, na Francosko, Špansko, Angleško, Italijo. Vlade ententine to že slutijo in se boje, ker vedo, da jih čaka ista usoda kot nekdanje pruske in nemške mogotce. Nov svet vstaja iz razvalin sedanje vojske! Toda veliko vprašanje je, bo-li prinesel človeštvu kaj več zadovoljnosti, kot jo je videl svet do sedaj. Žalibog, brez Boga zidajo. Zato se zdi, kakor da zidajo brez temelja!

Pri materi . . .

Dolgo negovana želja se je avstrijskim Nemcem izpolnila. Sicer se ne solnčijo pod okriljem Hohenzolerncev, z materjo Nemčijo so vendarle združeni. Tako se vesele vsaj enega dobička, ki ga jim je prinesla sedanja vojska, da jih namreč nič več ne ločijo posamezne dinastije drug od drugega, temveč so združeni v eno celoto.

Ko je izšel Karlov zadnji manifest, so avstrijski Nemci končno vendarle izgubili upanje, da bi še dalje vladali nad Slovani. Sestavili so iz poslancev narodni svet po navodilu Karlovega manifesta, da bi uredili vse potrebno za samostojno avstrijsko nemško državo.

Po Wilsonovih izjavah je Avstrija nenkrat razpadla, tako hitro kot ni nobeden prečakoval. Pri vsakem avstrijskem narodu so prevzeli državno oblast njihovi narodni sveti. Isto je tudi storil avstrijsko-nemški narodni svet. Preosnoval se je v državni svet, postavil svoje ministrstvo in začel polagoma prevzemati posle prejšnje vlade. Ustanovil je tudi svojo narodno armado.

Ko se je cesar Karol odpovedal prestolu, tedaj je postal državni svet tudi pred Bogom zakonit. Zastopane so vse večje nemške stranke, posebno socialno demokratska, nacionalna in krščansko socialna.

Oklicali so Nemško Avstrijo za republiko, ki se priklopi kot del k nemški državi. Januarja se bodo vršile volitve za konstituanto, ki bodo dale novi državi nove zakone in uredbe.

Sicer odločajo sedaj v nemški Avstriji vse večje stranke, vendar pa se tudi pojavljajo znaki boljševizma. Ko so ob proglasitvi republike hoteli razobesiti rdečo-bele rdečo za državno zastavo, jo je ljudstvo raztrgalo in nosilo rdeče zastave, prišlo je tudi do spopadov med rdečimi in drugimi. Moč socialnih demokratov se bo še bolj okrepila s priklopitvijo k Nemčiji. Sicer je pa zelo dvomljivo, je-li bo ententa privolila to priklopitev. Saj pomeni priklopitev Avstrije veliko okrepitev Nemčije, ki zna zopet kdaj ogrožati svetovni mir.

Iveri.

Veliko misli je v človeškem srcu; volja Gospodova pa ostane. (Preš. 19, 21.)

Neumnež pokaže precej svojo jezo; kdor pa zakrije jezo, ta je previden.

Tedenske novice.

Drobne politične vesti.

Jugoslavija ustanovljena. Dr. Korošec in njega dva tovariša so podpisali z ententno pogodbo, s katero se ustanavlja nova država Jugoslavija, ki bo štela s Srbijo vred 13 milijonov prebivalcev.

Italijanska usiljivost presega že vse meje. Brez sramu in ozirov zasedajo jugoslovansko ozemlje, šopirijo se po goriških, istrskih, notranjskih in dalmatinskih mestih, odstavljajo oblasti po svoji volji, izdajajo najostreje ukaze v nerazumljivem italijanskem jeziku ter rekvirirajo po naših že itak sestradanih in izmzganih pokrajinah. To je divjaštvo, katero tudi ententinim državam ne more biti všeč. Wilson misli kako bi preskrbel naše dežele z živežem, ti usiljenci pa še to pobirajo pri naših ljudeh, kar imajo. Zraven se pa še repenčijo, da prebivalstvo zasedenih slovenskih ozemljih večinoma želi priti pod Italijo. Krono svoji nesramnosti so hoteli postaviti s tem, da so nameravali celo zasedati Ljubljano in Bogve kam bi se še potem vsedli. Pri tem jih vodi ta cilj, kako bi mogli po naših krajih rekvirirati in pobrati nam vse, kar smo si morda zdaj pridobili od bežeče avstro-ogrske armade, konje, avtomobile, živila in drug material. Toda tu jim je izpodletelo. Ljubljano je zasedla srbska armada, ki je proglasila, da se nahaja celokupno slovensko ozemlje pod njeno zaščito.

Poveljnik srbskih čet v Ljubljani podpolkovnik Švabič je po naročilu poverjenstva Narodnega večja SHS v Zagrebu in načelnika srbskega generalnega štaba vojvode Mišića poslal parlamenterja k italijanskemu generalu v Logatec z naslednjo noto:

Čete kraljevine Srbije so v sporazumu z vlado Narodnega večja SHS v Zagrebu v imenu entente okupirale vso oblast v Ljubljani. Imam nalog, da prepričim vsak vhod italijanskih čet v okupirano oblast. Bilo bi mi zelo neprijetno, ako bi se v svrhu izvišitve odredbe moral poslužiti orožja. Če bi moralo priti do prelivanja zavezniške krvi, odklanjajo srbske čete vsako odgovornost. Prosim poveljnika italijanskih čet, naj odredi, da ostanejo italijanske čete na črti Reka ter razvedje Save in Soče, dokler kraljeva srbska vlada tega vprašanja ne uredi s kraljevo italijansko vlado.

Italijanski poveljnik v Logatcu je debelo gledal, toda naposled se je le prepričal, da je bolje, če ne drega in ne davi več naprej. Zato je obljubil, da se bo držal črte, ki je bila dogovorjena v premirni pogodbi med Italijo in Avstrijo. Ni čuda, da med slovenskim in hrvatskim ljudstvom nevolja in razburjenost radi italijanskih nasilstev v zasedenih ozemljih vedno bolj rasteta. Ker se je bilo resno bati, da pride med Italijani in Jugoslovani do prelivanja krvi in so se v Reki jugoslovanski in srbski vojaki na eni strani in Italijani na drugi strani že skoro postavili v bojno črto, so se morali v Pulju in na Reki izkrcati ameriški vojaki, da posredujejo med obema strankama.

Da Italijani ničesar jesti nimajo in b zato radi zasedli naše kraje, so dokaz dogodki v Trstu, kjer so zaplenili štiri vagonne živil tržaške aprovizacije. Tržaški Italijani so, se nato tako shudili nad svojimi iskreno zaželenimi brati, da so jih napadli ter štiri italijanske vojake ubili.

Kranjski deželni odbor je Narodna vlada razpustila. Za izpeljavo likvidacije je imenovana posebna komisija, še druga komisija pa zato, da preišče dosedanje gospodarstvo deželnega odbora.

Skupno mejo med Češko in Jugoslavijo bi bilo kaj lahko napraviti. Slovaški živelj sega do Požuna, dve uri južno od Požuna pa se že začnajo ogrski Slovenci. Torej se Mažari in Nemci dotikajo samo v dve uri dolgemu pasu, ki pa tudi lahko postane češki ali jugoslovanski. Tako bi si bili obe slovanski državi neposredni sosedi.

Vojno brodovje, ki je bilo preje last Avstro-Ogrske, je silno dišalo Lahom. Zato so zahtevali v premirni pogodbi, da ga mora Avstro-Ogrska odstopiti Italiji, dasi ga je že par dni preje odstopila Jugoslaviji. Toda Lahi so še vedno mešali, sedaj pa se je ententin zbor v Versaju izrekel, da je vse vojno brodovje bivše Avstro-Ogrske popolna last Jugoslavije in da sme to voziti po morju s hrvatsko trobojnico. Ob enem sme tudi naša trgovska mornarica svobodno pluti po morju, tako da nam bo lahko dovažala živeža.

20.000 jugoslovanskih legionarjev, katerim poveljuje Milan Pribičević, je pripravljenih proti Lahom in Nemcem na Korškem in Štajerskem, če bodo le-ti kaj dosti šarili po naši zemlji.

Zadnja težka žrtev. Habsburžan Karol se je odpovedal tudi ogrski kroni, dasi silno nerad.

Vojne odškodnine ententa menda ne bo zahtevala.

Predsednik češke republike, dr. Masaryk se pripelje dne 2. decembra v Prago. Cel čas vojske je živel v državah entente.

Ukrajinci in Poljaki se še vedno lasajo, namesto da bi vsaka stranka nekoliko odnehala in se tako doseglo soglasje. Ukrajinci so s topovi napadli Lvov. Poljaki so entento prosili, naj zasede Galicijo.

Rumuni tudi zahtevajo svoj delež. Rumuni, ki so zato svoj čas napovedali osrednjim velesilam vojsko, da bi si priklopili ogrske in bulgarske Rumune, pa so vojsko izgubili, se sedaj zopet oglašajo s svojimi zahtevami. V ta namen so tudi z armado vdrli na Sedmograško, da si s silo prisvoje, česar jim Mažari zlepa nočejo dati.

Mirovna pogajanja se menda začno meseca januarja 1919 v Versaju pri Parizu.

Milo prosijo Mažari Wilsona, naj jim pusti ogrsko državo celo, torej skupaj s Slovaki, Rumuni, Poljaki, Srbi, Hrvati, Slovenci in Nemci. Trdno obljublajo, da bodo nad vse lepo s njimi ravnali. Seveda bo Wilson to njihovo prošnjo vrget v koš, ker s tem bi zopet ustvaril drugo Avstrijo — državo osmih narodov, ki bi se vedno prekljali med sabo, država bi pa pri tem hiral. Vsakemu svoji Seveda Mažari ne bodo mogli pri tem igrati tiste vloge, ki so jo preje po krivici imeli.

Viljem, ubežni kralj, ki je padel kot Lucifer iz sinjih višav v brezdanje brezno ponižanja, prosi, da bi se smel naseliti na Krfu. Tam bo imel dosti časa prebirati in premišljevati zgodovino močnega Napoleona. Menda je Viljem zelo shušal, ter malo govori. Je preje preveč govoril.

22 vladarjev je vladalo v združenih nemških državah. Duh časa jih je pometel, kakor vihar suho listje s ceste.

Domače novice.

Narodne straže so razpuščene. Ker se je 14. t. m. peljal zadnji vlak z vojaštvom bivše avstroogradske armade skozi slovensko ozemlje in je tedaj vsaka nevarnost od te strani odpravljena, je narodna vlada narodne straže razpustila. Vse orožje in municija se mora izročiti najbližji orožniški postaji.

Bankovci in vojna posojila. Ker je zelo od naklonjenosti entente odvisno, kaj bo z našimi bankovci in vojnimi posojili, so na željo dr. Korošca odpotovali strokovnjaki Ant. Kralj, tajnik Zdržne zveze, dr. Mohorič, uradnik istetam, dr. Brezigar in Ivan Hribar v Švico, da se tam pogajajo z entento.

Sprememba pri štacijskem poveljstvu v Ljubljani. Za novega štacijskega poveljnika v Ljubljani je imenovan polkovnik g. Polak.

Slovenska zvonarna se bo ustanovila v Ljubljani. Dosedaj je nemški tovarnar Samassa služil slovenske milijone, zato je sedaj zadnji čas, da preide tudi ta stroka v naše roke posebno sedaj, ko se bodo množila naročila za nove zvonove. Vodila bo vse stvar akcijska družba, ki ima dosedaj že 100.000 K premoženja. Nova zvonarna se bo zidala v Ljubljani nasproti artiljerijske vojašnice.

Amerikanska podpora. Nerazumljivo nam je, da se neugodno rešujejo prošnje za podporo po svojih v Ameriki. Odkar je prekinjen promet med nami in tujino, ne dobivajo družine denarja iz Amerike, ki je prej redno prihajal za odplačevanje dolgov, za vzdrževanje gospodarstva in družine. Med vojsko so ženske podvojeno trpele in delale, dajale državi živila in živino, prenašale draginjo in vse svoje dobrote, a odzivi na prošnje za podporo so vsi enako glase, češ da posestvo zadostuje za preživljanje. Pa samo otroke poglej, kako so opešali vsled preoblegla dela in nezadostne hrane. Krave so nam rekvirirali, seno, krmo, živila. Ako smo bile ženske dobre za oddajo živil in blaga, naj bi nas tudi našli pri nakazilu podpore. Da ni prekinjen promet, bi gospodarji v Ameriki pošiljali draginji in vojski primerne vsote, tako pa smo ob blago in ob denar. Ker je Narodna vlada SHS z dne 10. nov. 1918. v svoji seji sprejela predlog, da se nakaže potrebnim družinam američanska podpora, upamo, da se ne prezro naše prošnje, ki so najmanj že pol leta pri pristojnih oblastih. Z enako mero se bo gotovo delila pravica, da se nam nakaže podpora, katero so družine upravičene prejemati. — Prizadete žene.

Kat. slov. izobraževalno društvo v Smartnem pri Litiji priredi v nedeljo, dne 24. nov., ob treh popoldne v društveni dvorani igro »Stari in mladi«. V obilnem številu vabljenil

Razglas. Okrajno glavarstvo v Litiji daje na znanje, da se bo oddal potom javne dražbe v najem za dobo 5 (petih) let, to je za čas od 16. januarja 1919 do vstetega 15. januarja 1924, občinski lov krajevne občine Kolovrat. Javna licitacija se bo vršila za gori navedeni lov dne 20. decembra 1918 v prostorih okrajnega glavarstva v Litiji s pričetkom ob 10. uri popoldne. Dražbene pogoje je možno upogledati pri okr. glavarstvu v Litiji med uradnimi urami.

Ogenj. V petek, 8. t. m., popoldne je pričelo goreti pri Miklavžu Cerarju v Vrbi hš. št. 1, občine Prevoje pri Lukovici na Gorijskem. Pogorela je hiša s hlevom. Poleg stoječe šupo in kozolec s plaščem je otela požarna bramba iz Lukovice. Hvala vsem gasilcem. Sreča je bila, da je vlekel veter proč od vasi. Zažgali so otroci, ko so bili popoldne sami doma zaklenjeni, med tem ko so delali starši na

polju. Ko je pričela goreti streha, so vpili otroci na pomoč. Prihiteli ljudje so razbili s sekuro vrata, da so jih rešili. Pogorelec je bil zavarovan le za 800 K pri Vzajemni zavarovalnici v Gradcu. V tej vsoti je pa vstet še ohranjeni kozolec in šupa. Koliko bo potem revež dobil? Sosed Jurij se je usnil uboge družine in jo sprejel začasno v svojo prazno kovačijo. Bog mu povrni!

Železniška nesreča. Pri vojaškem vlaku 830 se je 12. novembra ob tri četrt na 7. uro zvečer med Preserjem in Brezovico pri enajstem vozu od zadaj zlomilo kolo, vsled česar se je voz preobrnil ter so skočili trije naslednji vozovi s tira. Drugi tir je ostal prost. Mrtvi 4, težko ranjeni 3, nekaj lahko ranjenih. Pomožni vlaki z zdravniki so odšli ob 8. in 9. uri iz Ljubljane. Ob pol 3. urn zjutraj sta bila oba tira prosta.

Umrl je na Sv. Planini dne 7. novembra ondolni gospod župnik v pokoju g. Janez Medved. Priporočamo ga vsem prijateljem in znancem v molitev.

Izgubila se je dne 11. t. m. desetletna deklica, ki se piše Mici Draksler. Ima rdečo obleko, siv predpasnik, črn površnik, svetle lase ter zeleno torbico, v nji tablico in »Mojo prvo čitanko«. Kdor bi kaj vedel, kje se nahaja, naj blagovoli naznaniti na naslov: Marija Draksler, Ljubljana, Tržaška cesta 24, oziroma na prvo stražnico ali orožniško postajo.

Kdo ve, kje se nahaja Andrej Osredkar, ki je služil pri 27. domobranskem polku in bil meseca januarja leta 1915 ujet v Galiciji. Služil je takrat nazadnje pri Ldw. I. R. 27. 5. Komp., Feldpost 48. Prosi se, če kdo kaj o njem ve, naj sporoči na naslov: Katarina Osredkar, Osojnice št. 2, pota Ziri nad Škofjo Loko.

Razne vesti.

Koliko vojakov avstro-ogrnske armade je šlo zadnji čas skozi naše ozemlje, je poročal generalni polkovnik Wurm narodni vladi. Vozilo se jih je 279.000, peš jih je šlo blizu 100.000. Naši vladi in železničarjem gre vsa čast, da so to veliko in nevarno nalogo veliko spretno izpeljali, kot se je pričakovalo.

Slovani beže z Dunaja. Dunaj, tako močno in svetovno znano mesto, bo začel z veliko naglico propadati. Slovani, med temi je največ Čehov, so se začeli izseljevati; cela kopica uradov, ki so prej upravljali obširne posele za celo Avstrijo, bo opuščenih, vsi dotoki, ki so tekli na Dunaj s slovanskega severa in juga, bodo izostali, in tako čaka Dunaj neizogibna usoda propadajočega mesta. Dostoj tako živahne ulice bodo postale samotne, obilni hoteli dolgočasni, muzeji, gledališča in drugi zavodi se bodo izpraznjevali: Dunaj ne bo več svetovno mesto, ampak navadno podeželnostno mesto. Nemški napuh je globoko padel, pa samo po lastni krivdi.

Naslovi. Narodna vlada je sklenila, da se naslovi kakor: »slavnik«, »visoki« itd. na urade opuste. Ravno tako uradi ne bodo nazivali več: blagorodni itd., temveč samo: gospod.

Najdena krsta z mrličem. Iz Trsta: Dne 9. t. m. je bila najdena mrtvaška rakev na postaji Trst, južni kolodvor. Na križu je bilo zapisano v številkah 1918 29. oktobra. Notri je ležal mlad fant v civilni obleki.

Bogati nemški vojak. Na dan, ko je bila potopljena oklopnica »Viribus Unitis«, so se pripeljali prvi nemški mornarji iz Pulja v Ljubljano. Tu so bili ustavljeni in preiskani. V takozvanih »Brottsackli« so našli pri vsakem naravnost neverjetno število avstrijskih bankovcev-tisočakov. Kje so te tisočake dobili, je vprašanje. Zaslužili jih gotovo niso. Ti bankovci so bili seveda zaplenjeni.

Namestnik solnograškega deželneza predsednika poveril 6 milijonov kron. Na Dunaju so zaprli namestnika solnograškega deželneza predsednika dr. Rambousega, ker so dognali, da je poveril 6 milijonov kron. Rambouseg je bil poročen z neko ameriško milijonarko.

Dopisi.

Z Blok. V nedeljo, dne 3. novembra, smo imeli veliko narodno slavnost, kakršne bloški svet še ni videl. Vse je bilo na nogah, da bi cerkev, ceste in hiše kar najlepše okrasili. Ze sama na sebi je naša cerkev prikupljiva, a ta dan pa je bila naravnost praznična: vsa v rožah, vencih in narodnih zastavicah! Ob 9. uri je bila slovesna sveta maša, kateri je prisostvovala ogromna množica. Silen prizor je bil, ko je privkrat v naši cerkvi zadonela naša narodna himna »Lepa naša domovina« in ko so otroci, prepevajoč to lepo himno, dvigali svoje male zastavice. Ta prizor kakor tudi »Te Deum« je orosil mnogim oči, celo moškim! Po slovesnem sv. opravilu se je pričel pomikati manifestacijski obhod po Novi Vasi na Velike Bloke in zopet nazaj. V sprevedu so bili posebno ljubki otroci s svojimi zastavicami in s svojimi zvonicami vzkliki. Lep vtis je napravila naša pomlajena »požarna bramba«. Deklet cela truma, med katerimi naj posebno pohvalno omenjam Ravničanke in in Urenpavharce s svojim petjem, fantov silno lepo število, člani političnih strank, »Narodni svet«, in nepregledna množica mož in drugega občinstva se je uvrstila v silno impozantno manifestacijo, kakoršne svet ne pomeni. Pred hišo g. Lavriča je bil prvi govor, v katerem je domači g. kaplan Švigelj kazal na zadobljeno narodno svobodo in na velike zidare naše nove domovine. Govoru je sledila prisega celega zbranega naroda »Narodnemu veču«. Niti najstarejši ljudje ne pomnijo takega navdušenja in tako lepega prizora. Po gromkih živjoklikih je šel spreved na lepo okrašene Velike Bloke, kjer je g. Drobnič obžaloval svojo politično smer, prosil za odpuščanje in obljubil v ta namen darovati za »Narodni sklad« 500 K. Nato je bil razglašen »Narodni svet« za Bloke, kateri je vzel vso »stvar« v svoje roke na veliko zadovoljnost vseh ljudi. Ura je bila že ena in čez, zato je sledil razpust velike množice. Manifestacije se je udeležil »Narodni svet« iz Loža po svojih zastopnikih, veliko občinstva iz starotrske župnije, iz Gore, Sodražice in Velikih Lašč; sv. trojiške župnija je bila pa skoro vsa na Blokah. Vsem tem izrekamo svojo najpristržnejšo zahvalo! Med sprevedom je bilo lepo število narodnih zastav, posebno moramo pohvalno omeniti ono, ki jo je nosil »demokrat« Zakrajšek iz Ravnika. Ob mobilizaciji je bil zaradi besedi »Živijo svoboda« tri mesece zaprt, zato mu je ta narodni praznik prinesel največjo uteho in veselje: »Živijo svoboda!« — Popoldne po večernicah je bila ustanovitve »Narodne straže« v dvorani našega »Društva«. Govoril je o potrebi in važnosti »Narodne straže« g. župnik Kromar iz Starega trga, nakar se je konstituiral odbor »Narodne straže«. — Skozi našo občino je šlo že precej vojaštva, posebno Hrvatov in Srbov, kateri so z veseljem hiteli v svojo domovino. Do zdaj, hvala Bogu, vsi ti vojaški transporti niso prizadeli nič hudega in tudi naše ljudstvo se drži popolnoma korektno napram vojaškim četam. — Po slavnostni manifestaciji so začele članice Marijine družbe pobirati po vaseh za »Narodni sklad«; do zdaj je že nabranega preko 6000 K; kakor nitro bo denar »skupaj«, ga odpošljemo »Narodnemu svetu« v Ljubljano v nadaljnjo razpolaganje. Slavnost in narodni sklad pričata o globoki narodni zavednosti naših Bločanov. — Španska bolezen je skoro vse na postelje pometala, ni je bilo hiše, da ne bi bil kdo obolen; mrličev do zdaj zavoljo te bolezni pa nismo imeli razen dveh, ki sta pa že preje bila telesno slabotna. — Sicer pa vlada sedaj med nami veliko navdušenje za narodno stvar in edinost in sloga je v naših vrstah. Bog živi Jugoslovci!

Z Blok. Med naše splošno veselje, katero je zavladalo med ljudstvom, je kanila kaplja trpkosti. Vojaku Francetu Hribar iz Studenca se je vsled silnih naporov in večkratnih smrtnih nevarnosti, ki jim je bil izpostavljen od Kodrope do doma, omračil um. Dvakrat se je njegov polk uprl in branil iti na Italijano; v Gorici je bil med Mažari; pa tudi iz Gorice domov grede si še ni bil svest svojega življenja. Njegovo stanje se je od srede 6. novembra do sledeče nedelje tako poslabšalo, da je ponoči od sobote na nedeljo od ene do pol

osmih z nabitim samokresom grozil in mučil domače, ki se nikakor niso mogli rešiti groznega položaja. Končno se je gospodarju posrečilo, da je zblaznelemu sinu odvzel samokres in puško in tako rešil družino preteče katastrofe. Zvečer so ga odpeljali v deželno blaznico, kjer je 13. t. m. končal svoje mlado

Iz Tržiča. Pretekli terek se je zgledalo odposlanstvo obstoječe iz županov Kovorja, Sv. Ane, Sv. Katarine in župnika tržiškega pri narodni vladi v Ljubljani in prosilo za prebivalstvo potrebnega živeža, zlasti moke in krompirja. Obljubila se je pomoč v najkrajšem času. — V Vidmu na Laškem je umrl v vojni bolnici Miha Dovžan, Bohinčev od Sv. Ane. Na Tirolskem je umrl za pljučnico Henrik Stöckler, nadbudni mladenič, ki je nedavno dovršil realko. — V društvu sv. Jožefa je vsak ponedeljek ob 8. uri zvečer predavanje. Po predavanju se sprejemajo novi člani in članice. Tudi knjižnica bo poslovala.

Tržič. Zrtev poklica je postal 50 letni Franc Ahačič p. d. Maželj, lovec barona Borna na Puterhofu. Tolpa divjih lovec s Koroškega je zašla zadnjič čez na posestvo, imenovana barona, kjer je delala veliko škodo. V službi zvesti lovec Ahačič jih je šel 7. novembra t. l. preganjati v družbi z nekaterimi drugimi, a plačal je svojo zvestobo z življenjem. Zadet v prsi od strela divjih lovec je umrl na mestu. — Krajevni odbor SLS. za občino Tržič je bil ustanovljen dne 10. novembra. V obilnem številu zbrani somišljeniki so enoglasno izvolili 18 predlaganih članov odbora in 5 zaupnikov. Takoj nato je bila seja, pri kateri je bil izvoljen načelnikom g. župnik Potokar, prvemu podnačelniku g. Iv. Popov, drugemu g. Karel Pirč, tajnikom g. kaplan Jož. Žužek, blagajnikom g. Janez Valjavec.

Iz brdske okolice. Ko sem 11. t. m. izstopil na ljubljanskem kolodvoru po pardnevni vožnji, sem se nehote domislil one naše prislovice: »Vsaka reč ima svoj konec, klobasa pa še dva.« Tako sem torej, ravno na Martinov dan, dokončal avstrijsko vojaško službo po 44 mesecih — nisem torej čakal samo toliko zaželjenega miru, še več, da sem kot Jugoslovjan v samostojni lastni domovini! Naši možje in fantje se vračajo počasi domov; splošno vsi vedo dosti povedati o slabi hrani, ki so jo imeli. (Mi v Tirolah smo imeli tako izobno, da bi je prašiči ne jedli.) Tudi o tatvinah se vedno čuje. Tako n. pr. so ubogi vdovi Joškovi iz Trnave neznani lopovi ukradli kravo in konja. V Vrhovljah je 13. t. m. umrl »Mojčev France«. Bil je marljiv posestnik, trezen in prevdaren »stari fant«, vsakemu za zgled. — Upam sedaj, da ostane po dolgi »bablonski sužnosti« v prijaznem domačem kraju — kot sem se poprej večkrat oglašil, se bodem tudi sedaj, da naša okolica ne bo ostala čisto pozabljena.

A. S. Podgradiški.

Raholče. Umrl je v sredo 13. t. m. zjutraj Franc Grčar, posestnik v Raholčah p. d. pri Majdiču, župnik Brdo. Prejšnji dan je šel še sam v Kamnik k zdravniku. Ponoči je še sam vzel zdravila, zjutraj pa je nenadoma mirno zaspal in se ni več prebudil. Pokojni je bil dolgo let ključar in cerkvenik podružne cerkve v Raholčah in brat rajnega g. Janeza Grčarja, župnika v Dobu. Zelo rad je zvonil. Sedaj mu bodo zvonili pa drugi. Bil je samec, star 70 let in blaga, priprosta duša. Zapušča dve sestri, Maričko in Katro.

V Petrovi vasi pri Črnomlju se je zelo razširila »španska« med odraslimi in med mladino. Skoro ni bilo hiše brez bolnika, ponekod pa so ležale obnemem cele družine. Do zdaj so bili štirje smrtni slučaj.

Planina pri Vipavi. (Dar cervki.) Terezija Marc, podomače Fortunatinja, je darovala namesto venca na grob njene matere Franciške Poljšak za sveče cervki 150 K.

pore, kjer so upravičene, plačevati še avstro-ogrska vlada, katere sedaj več ni, in tudi Jugoslavija ne more prevzemati avstrijskih dolgov, v kolikor ne bo to neobhodno potrebno, zato je vlada sklenila, da bo te zaostanke, ki segajo do 1. nov. 1918 nazaj, plačala le v toliko, v kolikor je stranka v resnici potrebna. Zato se bodo vršile še tozadevne polizvedbe.

Cene za žito, fižol in krompir. Naredba poverjenstva za prehrano z dne 7. novembra 1918, razglašena v uradnem listu pod št. 68, se razveljavlja, ker se je v besedilo te naredbe vrinilo več pomot. Naredba naj se glasi: Za žitni zavod v Ljubljani se določajo naslednje oddajne cene: za 1 kg krušne moke 1 K, za 1 kg otrobov 20 vin., za 1 kg ovsene obloge 50 vin., za 1 kg vseh drugih mlinskih izdelkov 2 K, za 1 kg fižola 2 K 50 vin., za 1 kg krompirja 66 vin. Pri nadrobni prodaji se smejo zaračunavati pribitki do 10 odstotkov.

Kvas. Zadnji čas je zmanjkalo kvasu in ljudje ne morejo peči kruha. Pomanjkanje kvasu prihaja odtod, ker smo dobivali snovi za izdelovanje kvasu iz inozemstva. Sedaj pa je ta dovoz za nekaj časa izostal. Upati pa je, da se to stanje izboljša tekom dobrega tedna.

Sladkorja je zmanjkalo. Da odpomore temu pomanjkanju, se je obrnila narodna vlada na češki vybor, da nakaže slovenskim deželanom dovolj sladkorja.

Krma za konje. Poslovalnica za krmila v Ljubljani ima v tovarni v Medvodah melasno krmilo, ki jo oddaja za vso okolico na licu mesta v tovarni v Medvodah, in sicer za ceno 44 K za 100 kg. Kupci jo lahko dobe brez posebnega nakazila in naj prinese s seboj potrebne vreče.

Dajte konjem piti. Vojak, ki so šli skozi našo deželo, so vozave in konje kar popustili ter peš odšli naprej. Tako je bilo na tisoče konj okrog Ljubljane, ki so se pristo pasli po polju. Sedaj so večinoma pospravljeni, toda vedno jih še nekaj tava brez gospodarja po polju. Ker ta žival marsikaj lahko prenese, samo žeje ne, zato naj dobri ljudje tem ubogim živalicam vsaj piti dajo.

Oddaja plemenskih kobil.

Priznana dobrim konjerejcem se bodo v kratkem oddajale lepe plemenske kobile. Pogoji: Prevzemnik se zaveže, da bo dal kobilu trikrat plemeniti, potem postane kobilu njegova lastnina. Podrobne pogoje izve reflektant pri ritmostru Teuberju v Ljubljani, Nušakova vojašnica. Na ta naslov naj se pošiljajo za sedaj vse prijave (in želje glede pasme). Poverjenik za poljedelstvo: Prelat Kalan.

Hlevi za konje.

Vsa županstva in zasebniki se prosijo, da nemudoma naznanijo Franu Krapežu, kavarnarju v Ljubljani, vse prazne večje hleve, ki bi jih bilo mogoče uporabiti za konje v slučaju slabega vremena. Tozadevne informacije so nujne, ker je zima pred durmi.

Poverjenik za poljedelstvo: Prelat Kalan.

Plačujte dolžne davke in javne pristojbine. Poverjenik za finance v Hrvatski in Slavoniji je izdal sledeči oklic, kateremu se poverjenik narodne vlade v Ljubljani v polni meri pridružuje: S sklepom sabora (odnosno narodnega veča) je razveljavljen naš državno-pravni odnos na nasproti Ogrski (odnosno Avstriji, Stajerski itd.) ter so sedaj finance in finančna uprava v rokah vlade narodnega veča. Glavna žila državne uprave je pa denar. Brez nujnih denarnih sredstev ne more posloovati nobena država in to velja v povečani meri za našo državo, ki je po krivdi vladajočih činiteljev avstro-ogrske monarhije bila skozi pol stoletja gospodarsko zanemarjena in finančno izkoriščana. Prevzemajoč upravo naših financ, pozivljam se na domoljubnost celega naroda, da vse dolžne davke, pristojbine in javne dajatve kar najtočnejše in dobrotvoljno plačuje, ker ta vplačani denar služi danes izključno v naše namene za pokritje

naših državnih potreb, katere so zlasti zdaj v početku ustvarjanja naše države zelo velike. Natančno plačevanje vseh državnih davčnin ne bode danes samo zakonita dolžnost, ampak tudi rodoljubna obveza vsakega poštenega in državi vdanega državljana.

Na državnih obrtni šoli v Ljubljani se namerava, ako se oglasi zadostno število učencev, otvoriti z novim letom 1919 zopet stavbna obrtna šola za zidarje, tesarje in kamnoseke, obstoječa iz pripravljalnega in dveh strokovnih tečajev, katerih vsaka traja po pet mesecev. Ti tečaji imajo namen podati pomočnikom zgoraj omenjenih obrtov tano znanje in one spretnosti, ki so podlaga uspešnemu obrtovanju in jih usposabljaajo za mojstrske izkušnje. Odhodno izpričevalo skrajša tesarjem in kamnosekom predpisano praktično uporabo za eno leto. Absolventje dobe tudi službe železniških mojstrov pri državnih železnicah. Poštno in telegrafsko ravnateljstvo jih sprejema za stavbne pomočnike; ako napravijo potem predpisane teoretične in praktične izpite, lahko dosežejo službo poštinih oficiantov. Sprejemni pogoji so dovršena ljudska šola, 17. leto in dokončana učna doba v obrtu. Vpisnina znaša 2 K, šolnina 5 K. V to svrhu naj se zgledajo učenci pri ravnateljstvu državne obrtne šole v Ljubljani takoj ustmeno ali pisмено in naznanijo svoj natančen naslov.

Poziv k orožništvu.

Mnogi vojaki, ki se vračajo s fronte, ne bodo našli ne svojcev, ne doma. Morila jih bo skrb za obstoj.

Nekateri bodo želeli ostati v vojaški službi; mnogi, ki so bili doslej kot podčastniki v vojaški aktivni službi, bodo v skrbeh za svojo bodočnost, ker stalne vojske v dosedanjem smislu in v dosedanjih oblikah v bodoče gotovo ne bo več.

Vse tako moštvo, in sicer v starosti od 24. do 30. leta, pozivljamo, da se priklasi v aktivno službovanje k orožništvu. Že danes se čuti veliko pomanjkanje orožnikov. Prevzeti je bilo treba mnogo postaj po obmejnih krajih, mnogo je bilo treba tudi odpustiti orožnikov od tukajšnjega poveljstva, ker so bili tuji. Iz orožništva se bo razvila naša bodoča milica, ki bo opravljala v bodoče vso varnostno službo po naši deželi. Zato se obeta lepo službeno napredovanje.

Priglasijo se sprejemajo pri orožniškem poveljstvu v Ljubljani, Bleiweisova cesta št. 3, II. nadstropje, vsak dan od 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne in tudi na vsaki orožniški postaji.

Vsi oni pa, ki so se v zadnjem času že priglasili k orožniškemu poveljstvu za vstop k orožnikom, naj se takoj prijavijo pri gorenjem poveljstvu.

Orožniško poveljstvo.

Poziv delavcem. Narodna vlada potrebuje na posestvu Fužine pri Ljubljani nujno delavske moči. Prijavijo naj se samo delazmožni moški, ženske in otroci pri vodstvu posestva Fužine. Vsakdo se celodnevno prehrani in prejme razen tega še dno. Moški dobe 5 K, ženske 3 K in otroci 1 K 50 vin. dnevno. — Vodstvo posestva Fužine.

Vojaške barake. Poverjenik za narodno obrano razglašajo: Na Slovenskem je vse polno vojaških barak, ki jih je moštvo zapustilo in so sedaj brez varstva in izpostavljene nevarnosti, da jih brezvestni ljudje poškodujejo, podero in odneso. Javnost opozarjam, da so te barake last države SHS. Občine pa, v katerih okrožju barake leže, so dolžne skrbeti za njihovo varstvo. Barake se bodo itak pozneje oddale potom javnih dražb ali občinam ali zasebnikom, in ni torej samo v korist državi, ako se sedaj očuvajo, temveč tudi dotičnih okrajev.

Gospodarski del.

Gospodarska obvestila.

Vojaške vzdrževalnice. Po raznih komisijah za preživljanje leži že mesece in mesece na tisoče prošenj, katerih komisije zaradi pomanjkanja osebjah in zaradi obilice dela niso mogle sproti reševati. Ker bi morala te pod-

Listek

Junakinja iz Štajra.

Povest. Prevalja ***

(Dalje.)

»Potem pišite, kar hočete,« se je grenko smehljaj Albert. »Zapišite pa tudi, da pridige tega velikega pridigarja nikomur ne hasnejo. Ja se Štajer ni poboljšal niti za las, odkar psuje na leci. Sicer bom pa prihodnjo nedeljo sklenil svoje pridige in bom za naprej bral samo sveti evangelij. Pa tudi tega bo kmalu konec, ker bo moj predstojnik poklical boljšega.« Menihu, ki so mu vse nade splavale po vodi, je mlado, gorečo dušo razjedala grenka bol, ki jo je še bolj užgala preprosta beseda tega moža. Zato mu je ušla ta beseda, ki bi jo v mirni uri nikdar ne bil izpregovoril, najmanj nasproti tuju.

Zal mu je bilo, da je tako govoril, pa bilo je prepozno. Učitelj se je ves razvnel in je rekel: »Tako! Ta bi bila lepa!« S svojimi suhimi rokami je zagrabil Albertove in jih je trdo držal, kakor bi se bal, da mu menih ne uide. »Vi ne smete več pridigovati, drugi da pride, sedaj, ko sedi Antikrist na prestolu in se razen vas vse trese pred njim? Nikdar! Potem bi morali kričati vsi kameni v Štajru, po katerih so od nekdaj hodili naši katoliški starši! Vaše pridige da so bob v steno, kaj? O Božji smo imeli letos trideset svetih obhajil, veste li, koliko smo jih imeli, preden ste prišli vi sem? Nič in nič je nič, lahak račun. Če pa mislite, da morate izpreobrniti luteransko sodrgo, pa vedite, da se grozdi ne trga s trnja, ampak z vinske trte. Veselite se, katoliške vinske trte že brste, to je vaše delo.«

»Da, pri nas vinske trte brste,« pravi Albert.

»Da!« je učitelj predrzno udaril na klečalnik. »Povejte, gospod: Li ničesar ne veste, da imamo v Štajru dober zgled? Ali kaj? Li ne prihaja vse to od vas, saj hodi k vam k sveti izpovedi?«

V hipu se je Albert dvignil kvišku, temne poteze na obrazu so se mu napele. Besede pa ni izpregovoril. Dobro je vedel, kdo je ona, o kateri govori učitelj.

»Častiti gospod me gleda, kakor bi me ne umel; pa mislim, da me ume,« se je smehljaj zgovorni mož Ravnočar so bili še močnejši oblaki na nebu in so zastirali celico. Nakrat je posijal v sobo svetel žarek in je kakor zlat ptiček plaval po sobi okoli.

»V mislih mi je Švertneričina Štefana in njena mati, ki ima gostilno. Njena drobenčad je pri meni v šoli. Da vam povem, gospod, veliko gostilen sem že videl, kaj takega pa še nikoli ne. Človek bi ne verjel, da je Štajer luteranski, če gre tie v goste. Podobi naše Ljube Gospe in sv. Jožefa visita v gostilniški sobi kljub vsem Hendelnovim prepovedim. Pa kako sta ovenčani z venci, pa luč gori pred njima vsako soboto. Ta žena razume svojo stvar, to je treba videti in slišati... Taka je kakor Ljuba Gospa na steni, samo da ena molči, druga pa govori, ne mnogo, pa ljubeznivo in modro.«

»Res, pobožno dekle je,« je rekel Albert. Zlati solnčni ptič je blesteč se smukal po meniški celici semtertje, zunaj po hodniku so se podili samostanski dečki-pevci ter se smejali.

»Gospod pater, ljubeznivo in modro, ne pravim preveč! Seveda, zna tudi osorna biti. Če se hoče kdo okoli nje smukati ter se ji dobrikati — je namreč kaj lepa — že se obrne in — ena-dve-tri — je že zunaj. Toda, če pride govor na verske reči, takrat se vam drži kakor hrast in govori tehtno in preudarno, kakor bi tehtala besede na zlati tehtnici.«

Albert je počasi stopal po sobi gori in goli, roke je imel sklenjene in je poslušal.

Preprosti klepetoč je nakrat postal ves drug, pravi božji sel. In to dete božje previdnosti, o katerem govori... li nisi ničesar vedel o njem. Nisi li že dvakrat gledal v globino njene čiste duše? In vendar si pozabil nanje in nisi več zaupal v Boga. Albert, sram te bodi!

Učitelj je deklico slavil naprej:

»Gospod, samo en zgled. Pred nedavnim je prišel tje na večerjo Švedkorar, ki je slab katolik. Doma ima luteransko ženo in denarjev na kupe, vere pa in božjega straha niti za vinar ne. Starina je zahteval pečeno piško — na petek... Štefana mu je mirno rekla: »Gospod, danes je petek.« Sedaj pa je dedec začel psovati farje, ki so že ob vso oblast. Saj je tudi on katolik, toda za farje in njih zapovedi se ne meni noben pameten človek več. Štefana ga je gledala s široko odprtimi očmi, ki se svetijo kakor božje zvezdice na nebu, in je rekla: »Gospod, zabavljati je lahko, katoliško živeti je teže, pa toliko častneje.«

Nobene besedice ni več črnil in, gospod pater, kar je najlepše, zadnjič sem ga v svoje veliko začudenje videl v cerkvi pri vaši pridigi... In on ni edini, ki ga je izpreobrnila beseda te deklice... Zares, božja milost je z njo... Poznate li, gospod pater, Abrahama, štajerdorfskega mesarja. Jud je in je rekel, da je Štefana makabejska devica z modinskega gorovja. Rekel je, čast, komur čast, in vi, pater, pravite, da Bog ni blagoslovil vaših besedi. Štefana je vaša izpovedenka, to vemo vsi. Torej velja beseda: Na njih sadovih jih beste spoznali.«

»Res, velja!« je vzkliknil Albert, ki so se mu širile prsi in je čutil, kako se mu lajša srce.

»Res, čast, komur čast. Pa ta čast ne velja meni. Božja milost dela velike reči v tej plemeniti duši. Kar dela Štefana, dela v moči svoje žive, čudovite vere in svojega pobožnega srca. Verjemite mi, da je že v Adamu tako lepo živela in da je bila že takrat... kar je danes...« Obmolnil je, na ustnicah pa mu je plavala beseda: svetnica.

»Potem, prečastiti gospod,« drzno pravi učitelj, »lahko pustim v letopisu oporečene besede o vaši osebi?«

»Nikakor ne,« pravi Albert prijazneje, nič več tako osorno. »Bolj, ko preje, zahtevam, da jih izbršete: Čast velja drugi... Toda, da bi pustil leco in Štajer na cedilu, tega ne rečem več. Če so v Štajru makabejske device, naj bodo tudi makabejski možje...«

Zlati ptič je zletel iz sobe. Modre zimske sence so legale okoli. Iz delavnice, kjer so bratje na Štajrovo povelje popravljali namizno in posteljno opravo, so se čuli psalmi, v katerih so bratje z zamolklimi glasovi prepevali čast najčistejše Device. Zvonec je zapel in obmolnila je molitev.

Učitelj zakliče: »Makabejski bratje — vem, kje so. — Kar sem pisal, sem pisal — resnica je Hvaljen Jezus in Marija!« Odšel je in pustil pisanje, ki je razgrnjeno ležalo na Albertovem klečalniku.

Ko je bil Albert sam v svoji celici, ga je minila vsa žalost. Prav vesel je bil, tako vesel, kakor oni najlepši dan svoje mladosti, ko je vstopil v samostan. Kakor ljubkuje mati svoje bolno dete, je ljubkovala vesela vest njegovo ranjeno srce... Makabejska devica! Da, pomlad, oj, zelena pomlad! Že prihaja, že je na sv. Štefana dan poslala svoj prvi sladki pozdrav.

Veselo napne menih svoje utrujene ude, srce se mu širi novega poguma.

Pridigal bo nedeljo, kolikor bo mogel lepo. Grešnike bo vzbujal in mehčal bo srca. Bog tako hoče! Boril se bo za Jezusa do zadnjega vzdihla, nikdar ne bo omahoval!

In naj ne počiva satan, naj mu predstojnik zabrani leco, naj mu vzame mašno knjigo iz rok, ne bo mu vpadlo srce. Li ne vzhaja že iz hiše, v kateri živi sveta devica, božja luč nad nesrečni Štajer, on pa naj bi obupaval in mrmral?

Naj obmolcknejo duhovniki, pridigala bo devica. Naj zapre Hendel vse cerkve, gostilnica v Vizerfeldu bo zadnja štajerska cerkev,

v kateri bo prebival evharistični Jezus... in dete ga bo nosilo mučenikom, kakor ga je nekoč nosil Tarzicij... nosilo ga bo dete, Kristova cvetka, nevesta Kristova, ki ji je ime Štefana.

Kmalu potem je stopil Albert zadnji v kor, kjer so bili menihi zbrani k molitvi. Niso še izmolili prvega psalma, pa vseeno ga je opatov namestnik Karel napeto pogledal ter mu glasno in trdo velel: »Naj gre k oltarjem vstopnicam! Naj tam poklekne! Tam naj ostane, dokler ga ne odveže prior!« — Bratje so šepetali. Albert ni črnil besede, šel je pred veliki oltar, je pokleknil in je ondi brez vsake nejevolje zbrano molil, dokler mu ni prior dovolil stopiti v kor.

Naslednji dan je bila nedelja. Albert je stal v farni cerkvi na leci. Celu mu je bilo ponosno in jasno, njegove ognjene oči so veselo pozdravljale ljudstvo. Še nikdar ni tako lepo govoril, kakor danes. Evangelij je bil o kraljevi ženitnini. Albert je govoril o evharističnem telesu Gospodovem. Rekel je, da je to Telo biser vseh biserov. Za ta biser moramo dati vse svoje zaklade, in naj so nam dragi, kakor lastno srce, samo da dobimo biser, ki je dragocenejši, kakor nebo in zemlja. Rekel je, da je to Telo solnce vseh solnc, vseh zvezd krasota obledi pred njim. Vse živi od žarkov tega solnca, brez njega je povsodi smrt. Rekel je, da je to Telo ljubezen vseh ljubezni. Tej ljubezni se mora umakniti vsaka druga ljubezen: materinska, očetovska, sesterska in nevestina, vsaka najnežnejša ljubezen. Brez te ljubezni ni ljubezni... brez te ljubezni je vsaka ljubezen le trohno in huda poželjivost... Šele v tej ljubezni se očiščuje in posvečuje ljubezen človeka do človeka. Kraljevska in božja, nad vso človeško ljubeznijo vzvišena je ta ljubezen, katere edini cilj je Jezus v presv. Zakramentu, najčistejša božja ljubezen.

Ko je govoril te besede, mu je obliče rdelo in oči so se mu iskriale, kakor zvezda. V cerkvi se je čulo, kako so drsele jagode rožnih vencev, kako so šumeli svilnati robci štajerskih gospa.

»Preljubi,« je vzkliknil duhovnik, »še je med nami. Iz treh svetišč so ga že pregnali, predvčerašnjim so oskrunili četrto. Toda tega zadnjega prestola naše najstarejše cerkve ne sme zapustiti. Če udere sila v to zadnje štajersko svetišče, dajmo, pokrijmo s svojim telesu ta oltar, pordečimo s svojo lastno krvjo zadnjo sveto hostijo — da, umrmo za našo sveto vero v ta najsvetejši Zakrament... in gledali bomo božanstvo Gospoda, katerega smo izpričali s svojo krvjo, ko je še bival med nami pod podobo kruha!« Sedaj je razprostrl svoje roke proti temnemu cerkvenemu stropu in je začel moliti kitico sv. Tomaža Akvinca... in njegovi vzkliki so odmevali proti svodu... vse ljudstvo se je treslo in je plavalo v solzah. Čeprav skoraj nihče ni umel latinskih verzov, so ga vendar razumeli vsi vsled ognja bolečine in ljubezni, ki je plamtela iz vsake besede.

Vsa cerkev je ihtela. Župnik Vidarspergar, ki mu je vikarij Karel naročil, naj pazi na Albertove besede, si je obrisal oči. Celu Insignus, protestantovski pridigar, ki je preoblečen prisluškoval v skritem kotu, je zamrmral: Ubogi človek, kako si pobožen, pa vendar tako slep. Res se zdi, da ljubiš Jezusa...

Precej po pridigi je šel Vidarspergar v Garsten, da bi, kakor sta se domenila, povedal vikariju, kakšna je bila pridiga. Protodušno je priznal, da je bila čudovito lepa, brez vsakega provanja. Zares, Albert da je napravil pristržno lepo. Pozval je ljudi, naj branijo zadnji tabernakelj s svojimi telesi, s lastnim življenjem, naj kot mučeniki svetega Zakramenta pordečijo sveto hostijo s svojo srčno krvjo.

Vikarij bi bil moral biti vesel, da ga je Albert ubogal in pridigal lepše, kakor le kdaj. Toda nevoščljivost, ta duhovna rja vsake popolnosti, je spremljala in zastrupljala vsako mišl njegovega srca. Komaj je odšel župnik, je že poklical nevoščljivec Alberta k sebi in se je zadiril nanj:

»Se ti li meša v glavi? Zopet si hudiča na steno slikal! Hočeš li za vsako ceno, da izbruhne preganjanje? Izzišlješ Hendelna, da nam bo zaprl zadnjo cerkev!«

Albert je odgovoril: »Potem je tudi Jezus s svojimi zapovedmi in božjimi opomini ljudi izžival, da grešo?«

»A tako, sedaj se že z Jezusom primerja! In to naj bo pravi meni! Hudič napuha te ima v svojih krempljih, da veš! Sedaj mi pri-baja na misel: Rokopis Lindnerjev si prebral, to budalost? Si li videl notri cvetice? In kaj takega položiš na mizo meni? Čo sem jaz Albert, raztrgam tako prazno slamo in je ne izročim svojemu predstojniku.«

»Povedal sem mu, da mi ni všeč,« je odgovoril Albert, ki mu je srce kipel, da je komaj mirno govoril, »pa vsak človek ima svojo voljo.«

»Tako? Si mu povedal, da ti ni všeč,« je z rezko zasmehljivostjo ponovil vikarij Karol. »Misliš sem, da si sam vplotel cvetice, vence in lavorje.«

Kakor mora je tlačila vikarija Karla ob-ljuba, ki jo je dal opatu, da Alberta ne bo odslavil. Premišljeval je, kako bi se iznebil nemirneža vsaj za nekaj časa, ne da bi prelomil dane besede.

Bilo je dvajsetega prosenca. Zunaj je besnel vihar in je bilo vse zmrzlo. Poklical je Alberta k sebi in mu je s prisiljeno prijaznostjo razlagal, v kako veliki zadregi da je samostan. Nekaj denarja je še zunaj pri ljudeh, pa ga sedaj ni mogoče dobiti. Trije novici da so hudo bolni. En novic bo moral majnika v Gradec na visoki šoli, milosti polni oltar v cerkvi je v silno slabem stanju in ... pri božjih ranah ... blagajnica je prazna ... Treba je od kodersih dobiti denarja ... V Admontu imajo baže patri denar. To noč da je to premišljeval in sklenil, se do admont-skih bratov obrniti za podporo. Spisal je že tozadevno pismo, ki ga pa ne more vsakomur izročiti v roke. Treba je, da ga nese zanesljiv redovni brat, ki pa mora biti zgovoren, da bo z zgovorno besedo podpiral pismeno prošnjo ... Sedaj je vikarij vzel v roke pismo in je pomembno rekel:

»Tukaj je pismo, Albert ... nato je prekinil in je sladko vljudno, kakor bi mu izkazal posebno milost, nadaljeval: »Sklenil sem, da ga izročim tebi. Izkazi se vrednega te zaupne naloge, ki jo ravno tebi izročam kljub tvojim mnogim napakam, da ti dam novo izpodbudo. Jezdni konj je že pripravljen, mali hlapec bo jezdil s teboj. Zaradi snega bodi miren, zelo je voden. Nekdo je včeraj prišel iz Gafelna in je pripovedoval, da tam že poganjajo zvončki. Jutri zjutraj ob devetih odjahaš pod varstvom svete device in muč-nice Neže tje v Admont. Ako nastane slabo vreme, lahko ostaneš tam in počakaš lepšega vremena, samo glej, da se ne vrneš brez denarja.«

Albert je vzel pismo v roke in ni ugo-varjal povelju, ki je bilo vse preje kakor odlikovanje. Okoli samostana je divjal vihar, da so šklepetale opeke in padale s strehe. Potnik iz Gafelna ni pripovedoval o zvončkih, marveč o ljudeh, ki so zmrznili na Železni cesti. Samo eno je vprašal Albert, če hlapec ve za pot, ker on sam še nikdar ni hodil po teh krajih. — Da, hlapec pozna pot, sicer so pa bajte ob potu in dosti kmetov, ki bodo po-kazali.

Ves dan je besnel vihar in vso noč. Na-slednje jutro, bil je sv. Neže dan, je divjal tako, kakor je menda v pradednem času di-vjal hudobni duh, ko je pobožna devica Neža neomadeževana, čista zapustila hišo sramote. Tisto jutro kar ni hotel priti dan. Ob osmih so še morale v zakristiji goreti sveče. Albert je o pol osmih opravil daritev svete maše. Se-daj je ravno klečal na klečalniku pred podobo svetega križa ter je opravljal zahvalno mo-litev. Na mizi poleg ga je čakal požirek vina in kosček okajane ribe. Nemirno je plapljat sem in tje plamen sveče, ki je gorela na klečalniku.

(Dalje.)

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obre-
stuje po 4 1/4% brez kakega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej Inserat!

To in ono.

Kitajska. Kitajce si predstavljamo navadno kot enoten narod; pa pravijo, da je večja razlika med Kitajci na severu in onimi na jugu, kakor pa med Nemci in južnimi Italijani. Sedaj šteje Kitajska dvajset samostojnih držav, ki nekatere zadevajo popolnoma zase urejujejo, brez ozira na celoto. Do leta 1912. je imel nekako nadzorstvo nad celoto cesar, a 12. februarja onega leta so vpeljali republiko. Z istim letom so odpravili tudi kito, znak hlapčevstva napram cesarju.

Modra itd. knjiga. Večkrat čitamo, ta država je izdala belo knjigo, druga rdečo itd. V teh knjigah nam navajajo državniški vzroke in povode raznih dejanj, diplomatične korake, opravičevanja in drugo. Prva modra knjiga je izšla v 16. stoletju na Angleškem, prva rumena leta 1861. na Francoskem. Naš državnik Beust si je izvolil rdečo barvo. Rusija oranžno, Belgija sivo, Nemčija in Severna Amerika belo. Neka švicarska založba zbira sedaj o vojski doneske vseh vlad in bo izdala knjigo v vseh barvah mavrice. Bo pač najbolj prikladno za izražanje sedanje svetovne morije.

Višina morskih valov. Stara resnica je, da višina valov vedno precejujemo. To pa zato, ker jih gledamo od strani. Največji so tam, kjer so viharji dolgotrajni in piha veter vedno v eno smer, n. pr. ob rtiču Horn v Južni Ameriki. Angleški učenjak Kornis je določil sledečo višino: pri močnem vetru postanejo valovi visoki 4 metre in pol, pri slabem viharju petinpol, srednjem viharju šestinpol, močnem viharju sedeminpol, silnem viharju devetinpol, pri orkanu pa enajstinpol. To je pa vendar že hiša. Neki drug učenjak je dobil nekoliko manjše številke, poprečno šest metrov.

Laponci. Laponci so mal narod na severu Norveške, Švedske, Finske in Ruske. Nedavno so imeli shod v norveškem mestu Tromsø. Imeli so znanstvena predavanja, politične govore, razgovarjali so se o kulturnih zadevah. Vseh skupaj je 30.000, in sicer na Norveškem 20.000, v Švediji 7000, v Rusiji in Finski pa 3000. Njihovo premoženje tvorijo severni jeleni, kakšna rodovina jih ima včasih po več sto. Velika je razlika v bogastvu zlasti med švedskimi in norveškimi Laponci. Kljub trikrat večjemu številu imajo norveški Laponci samo 150.000 jelenov, 7 do 8 na osebo, švedski pa 300.000, nad 40 na osebo.

Mehikanski veleposelniki. Mehika ob-
stoja ravnotako kakor Unija iz več zveznih držav. Namesto izraza Zedinjene države bo-mo odslej rabili dosledno le izraz Unija. V državi Morelos je ves obdelani svet last 28 veleposelnikov, a devet desetih tega sveta je last samo 12 bogatašev. V državi Civava pa ima večino njiv in pašnikov celo ena sama rodbina. Vendar to še ni njen glavni doho-dek, les da še več dobička.

Najmanjša država sveta. V pirenejskem gorovju med Špansko in Francosko leži visoko

gori v skalah majhna vasica, Sveti Just. Sa-mostojna je, in ne Francozi ne Španci ne po-birajo tam davkov in vojakov. Obsega pol-drugi kvadratni kilometer, to je 150 hektarov, ljudi ima pa 130. Otok Tavolara pri Sardi-niji, o katerem smo že pisali, ima sicer še manj prebivalcev, a je dosti večji, kneževina Monako ima pa pri istem obsegu veliko več ljudi. Ti 130teri gorjanci se prav dobro poču-tijo, nikdar se resno ne skregajo. Imajo pred-sednika države, ki pa tudi davke pobira in je obenem vrhovni sodnik. Izvršuje pa vsa po-velja redar, edini v svoji stroki. Splošna vo-lilna pravica daje državljanom priložnost vo-liti zbornico, obstoječo iz 12 članov; volilna doba znaša pet let. Ženske volijo, a ne mo-rejo biti voljene. Recimo, da je polovica ženskih, polovica moških, odšteto pri meskih otroke, dobimo še kakih 40 volilcev. Od teh je torej vsak tretji že poslanec. Kako bi bili naši častihlepnši veseli, če bi bilo tudi pri nas tako. Vsakemu tretjemu bi že rekli: gos-pod poslanec. V svetovni vojski je Sv. Just strogo nevtralen.

Zabava nekdanj in sedaj. Vsaka gorska gos-tilna ima danes že svoj gramofon. Pred leti je bilo to drugače, že čitanje časopisa so si šteli v veliko zabavo. Leta 1821. n. pr. je gos-tilničar »Pri treh ščukah« razglasil v doma-čem tedniku nekega šlezjskega mesta: »Na-menil sem se prečitati v svoji gostilni v po-sebnem prostoru dvakrat na teden, ponedel-jek in četrtek, od osmih do devetih zvečer svojim gostom berolinski in vrtislavski časopis, da nudim gostom v dolgih zimskih večerih prijetno zabavo. To udano naznanjam in se slavnemu občinstvu priporočam.«

Največja klavnica. Znano je, da imajo v Čikago v Severni Ameriki največje klavnice sveta. Vsak dan tam zakoljejo, predelajo in zdravniško preiščejo 40.000 goved, 72.000 pre-šičev in 60.000 ovac. Med Čikago in morjem vozi neprestano 100.000 vagonov s hladilnimi pripravami, ki prevažajo meso.

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Dunaj, 16. nov.: 15, 68, 27, 32, 85.

Izjava.

Podpisana izjavljam, da preklica, ki ga je objavil »Domoljub« v 32. številu, nisem napravila sama, ampak je neka oseba potvorila moj podpis in spravila listovo upravo v zmoto. Pred sodiščem nisem bila niti obsojena niti mi ni bilo treba plačati kakih stroškov, torej tudi nisem bila dolžna kaj preklicati. 4495

Ivanka Križ, Ložec pri Oslinici št. 4.

V zalogi so zopet **MLATILNICE** vsakovrstne fine za pogon z roko in silo, stiskalnice, decimalne tehtnice, kotli za žganje, reporeznice, stroji za rezanje zelja, klinje ročni mlinci pripravni za vsa-za slamoreznice, ko mletev l. t. d.

Franc Hitti,
zalogar poljedelskih strojev, 4532
Ljubljana, Martinova cesta štev. 2.

Božična darila.
Srebrne in zlate ure ter lepi briljanti.
Sl. občinstvu se na-znanja, da so v za-logi zelo lepi srebrni predmeti posebno razl. krasni svečniki primerni za darila za cerkve.

Vijudno vabi in se priporoča
tvrdba F. ČUDEN, Ljubljana
Prešernova ulica štev. 1. 4494

Zastoj

dobišak na zelo močan
cenik v platini, srebrni
in pocinasti. Vstojne
na K 40, 45, 50, in
v 80. Dobro harmonike
K 40, 45, 50, dvo-
ročne damsko harmo-
nike K 120, 140, trobojne
K 200, 240 in 280. Za-
menj devolenski ali de-
novi nam. Pošila se
po vsej Sloveniji
naročila. Jan Konrad,
Bela 100, c. in št. do-
vni Ljubljana, Čisto.

Broma za britje najboljša ka-
kvozi rubla-
va hodi voda 1 poročnik
— lasek 7 K 50 vin —

Milo za britje pristno, najbolj-
še vrste, 3 kos
4 K, 1 kg 34 K. — Pošila se
po vseh najpogostejših de-
maria
N. Jünker, slovenska trgovina,
Zagreb 1, Petrinjska 3. III, Slov.

Pristno TOALETNO MILO
fine dišave komi 100 gr
3 kos K 18, 1 kg K 36
12 kos K 36

Pristno PRAVNO MILO
za kg krog 20—
Pošila proti predplačilu
N. Jünker, slovenska trgovina,
Zagreb 1, Petrinjska 3. —
Hrvatska.

Polhove kože, krtove kože, hrčkove kože

kupi po najvišjih cenah
trgovina s kožami in krznom

D. Kötner LEIPZIG, Brühl 47.

Polštete se prodajo po pošti v zavojih po 5 kg
odpadli zmesek se odpotuje takoj po prejemu.

Delauni zastopniki

ki se pečuje v razpeševanju gospodarskih
strojev, centrifug, krmil, gnojil, ki imajo ob-
sežno znanost se sprejmo pri tvrdki HUGON
POLAK, kemična tovarna, Kralj Vinograd,
Jungmannova tr. 35. 3968 (2)

! SMRT! podgane, miši

se popolnoma zatre s predstvom
»Entomocid«. Ako ni uspeha, se denar
vrne. Stroj za rabiti. Cena K 4.—, 5
kmalje K 8.—, Stenica, uši, bolhe,
ščurki se uničijo z aneop vred ro-
dikino s »Thierie«-predstvom. Cena
K 7.—, 5 kartone 3 K. Pršek prot
mrčest dodati K 2.—

Kemenc, Kačinski 1. Ograda,
Poštni predal 12-C. 344.

Čevlji

z gumijastimi podplati se zopet dobe
kakor tudi

usnjati nabitki.

pri PETER KOZINA & CO., Ljubljana,
na Bregu štev. 26.

„Jugo“ milo za pranje

rhoblišana vrsta, bela, v kosih po četrti kilo-
grama, 1 zaboj 25 kg (t. i. 100 komadev) 116 K
franko raboj iz Zagreba. S pošte 4 kg neto
28 kron franko. Pošila po povratu zavod za
eksport

M. Jünker, Zagreb št. 1, Petrinjska 3.
Z naročilom se prosil poslati tudi polovice
zneska.

Le 3 K 60 h — — — — —
»Omega«, val črna črna
s malo opremo »natančno«
začetnik. Zastopnik »Gor-
trud« val 1/2 in fine uretanje s vsem
potrebno opremo, na razne lega-
primo karomat, leđa, krompi, s to-
vornim krompi za navedenim so-
kter v zalogi, le K 64— — — — —
omara za vodenje za plombe in filme, vsaka točka
val 4000 le K 32—; val 600 le K 64—, Pošila po
povratu. Pomnila K. Val Export »Perfekt«, Dunaj, VII.
Kunststoff, 127 162.

Srbečico, lišaje

odstrani prav naglo dr. Fleisch-a izvir.
zakonito najmočnejše »Ekskoberm«
mazilo. Popolnoma brez črta, ne maže.
Poskusni losček K 4— — — — — veliki K 6—
porcija za rodbino K 15— — — — — Zaloge za
Ljubljano in okolico: Lekarna pri zlatem
selanu, Ljubljana, Marijin trg. 1580
Pazite na varčevstvo »Ekskoberm«!

Zobotrebce

kupuje po najvišjih cenah PETER KOZINA & CO.,
LJUBLJANA, BREG 26. 4172

Popolno belo platno

morete dobiti s uporabo našega izbornega lupu
PRAŠEK ZA PLATNO. Velik prihranek in malo
truda pri pranju. 1 zaboj 150 gramov K 1—, 250
gramov K 1-50, 450 gramov K 2-50.

Kajman se more narediti 10 zavojev!
Pri naročilu 5 kg popusti! Razpošila se po po-
ročilu. Prodajalci dobe popusti.

Zavod za izvoz M. Jünker, Zagreb 1, Petrinjska
3. III. Telefon 23-25.

VAJENCA

za vrtnarske obrt sprejme takoj IVAN SIMENC,
vrtnar, Gradbišče št. 12 v Ljubljani. 4300

Mlini za dišave

primerni za vse namena, prodaja tvrd-
ks ADOLF OPPENHEIM, Mor. Ost-
rova Brückeng 13. Zahtevajte prospek-
te in pobližja pojasnila.

Uprava pokopališča Sv. Križa v Ljubljani
sprejme vol 4420

hlapcev

osloboja delavcev proti dobri dnevi plači. Isto-
tan se sprejme tudi taladent za cerkev, opravila.

Na Sebeho. Manufakturna veletrgovina Na drobno.
ustanovljena leta 1885

Franc Crobath

družba z o. z.

Kranj

opozarja vse cenjene trgovce, da se v olajšavo
nakupe vsakovrstno manufakturno blago po od-
redbi Narodne vlade brez izjeme lahko prodajo
brez nakaznic.

Priporočamo se vsem cenjenim odjemalcem za
ohranitev naskladne naklonenosti z zadržanim po-
polnega zadovoljstva. 4450

Največja izbira ur, zlatnine, srebrnine

H. SUTTNER

samo v Ljubljani št. 1